

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Krása Slovenska nielen na mapách očami veľikána DIONÝZA ŠTÚRA

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

DIONÝZ ŠTÚR

2. apríl 1827 – 9. október 1893

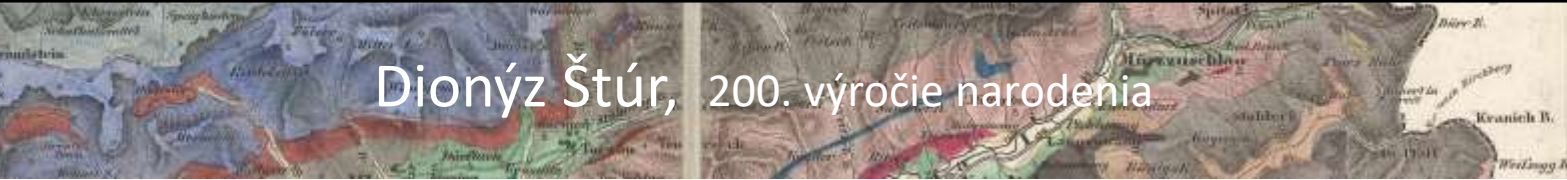
Študoval na lýceu v Bratislave, neskôr v modranskom gymnáziu a od roku 1844 na viedenskej Polytechnickej vysokej škole.

Prof. Haidinger ho zamestnal v Múzeu c. k. Dvornej komory pre mincovníctvo a baníctvo, v roku 1847 dostal štipendium na Baníckej a lesníckej akadémii v Banskej Štiavnici.

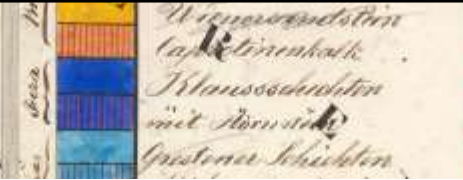
V roku 1849 bol vo Viedni založený Ríšsky geologický ústav, ktorého riaditeľom sa stal prof. Haidinger a D. Štúra zamestnal.

Po 42 rokoch, 5 mesiacoch a 15 dňoch z postu riaditeľa s najvyššími poctami odišiel do výslužby.

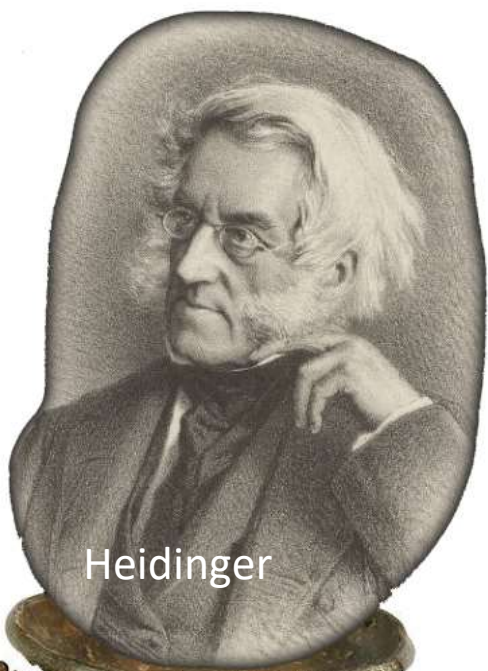

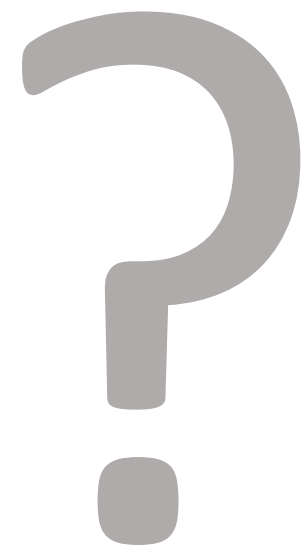
Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Endlicher

Heider

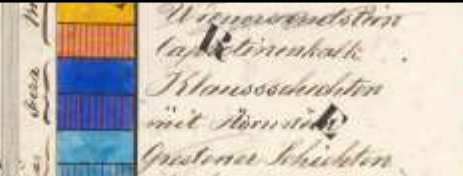
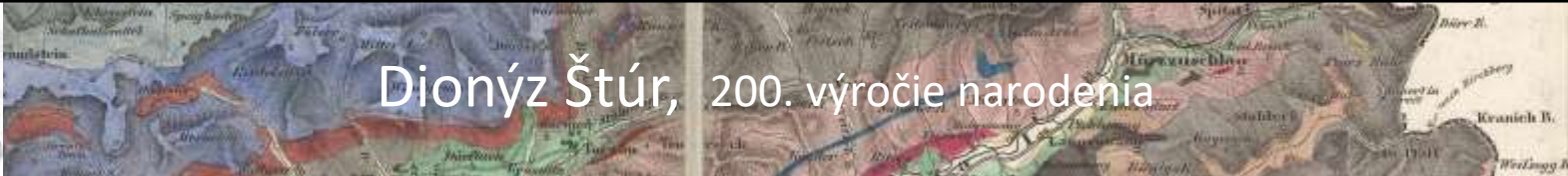
Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

*Cisársko-kráľovský Ríšsky geologický ústav vo Viedni začal svoju činnosť **1. decembra 1849**. Jednou z prvých úloh bol geologický prieskum a **zostavenie geologickej mapy** celého územia Rakúskeho cisárstva, po roku 1867 Rakúsko-uhorskej monarchie.*

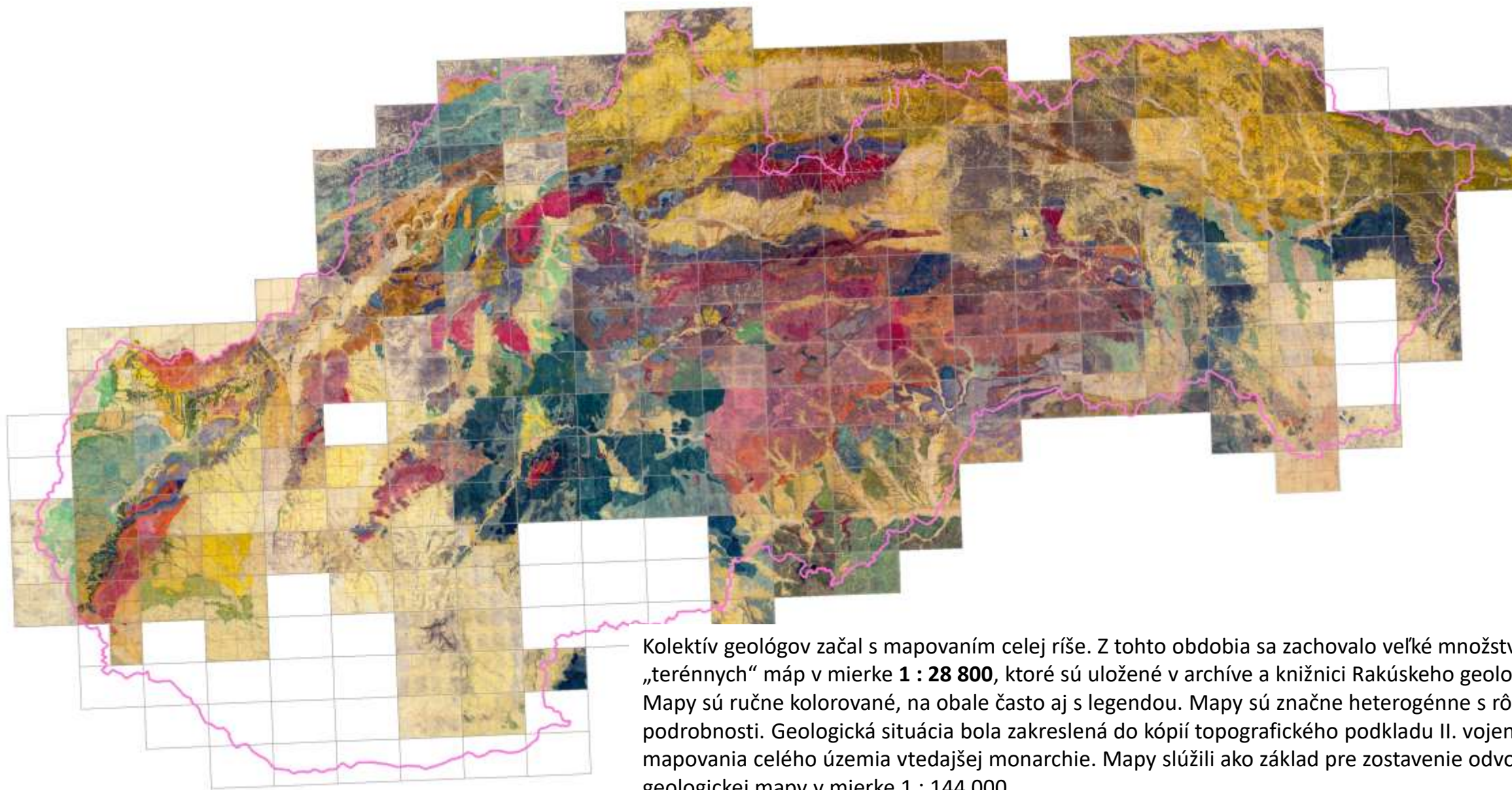
Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Geological Commission of Dionýz Štúr, 1848. The group consists of 24 men, mostly with beards, dressed in dark coats and hats, posing in front of a building with large windows.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Kolektív geológov začal s mapovaním celej ríše. Z tohto obdobia sa zachovalo veľké množstvo originálnych „terénnych“ máp v mierke **1 : 28 800**, ktoré sú uložené v archíve a knižnici Rakúskeho geologického ústavu. Mapy sú ručne kolorované, na obale často aj s legendou. Mapy sú značne heterogénne s rôznou úrovňou podrobnosti. Geologická situácia bola zakreslená do kópií topografického podkladu II. vojenského mapovania celého územia vtedajšej monarchie. Mapy slúžili ako základ pre zostavenie odvodenej geologickej mapy v mierke 1 : 144 000.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

M 1 : 28 800 (400 *siah* / 1 *cól*)

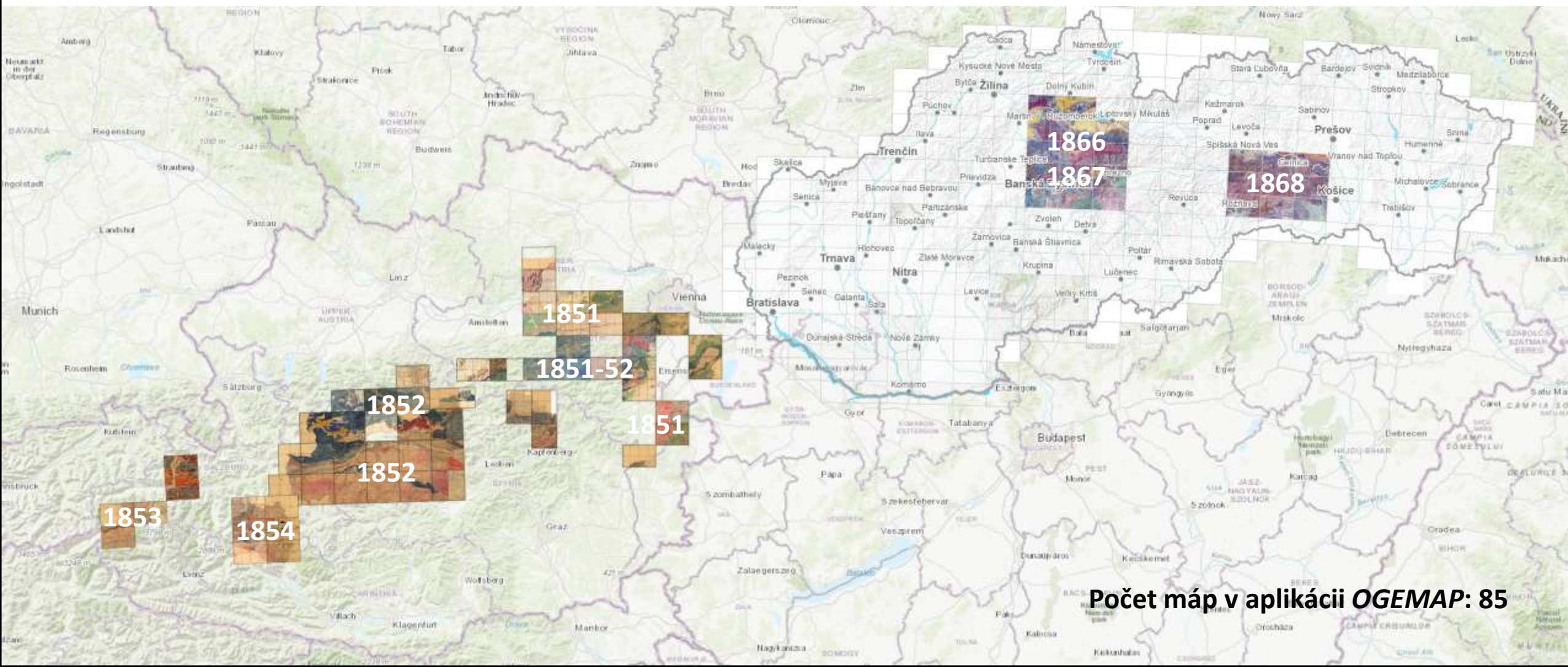

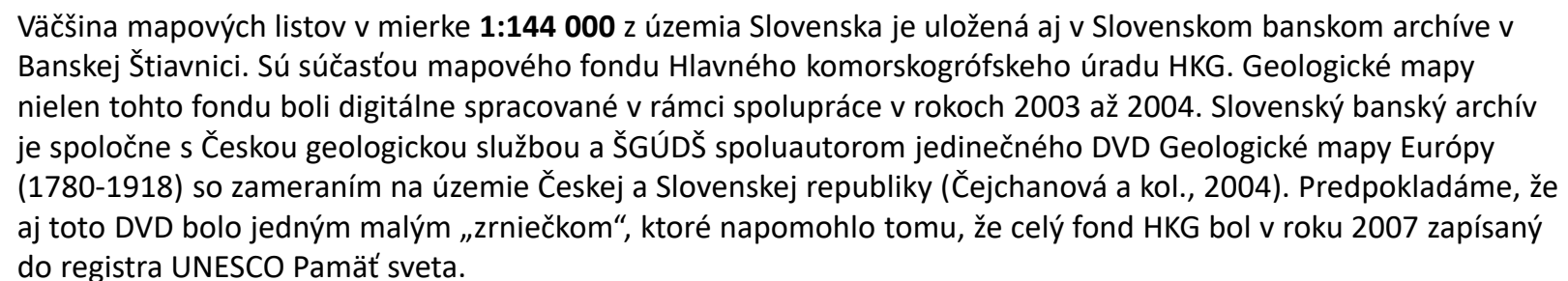
Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

M 1 : 28 800 (400 *siah* / 1 *cól*)

Počet máp v aplikácii OGEMAP: 85

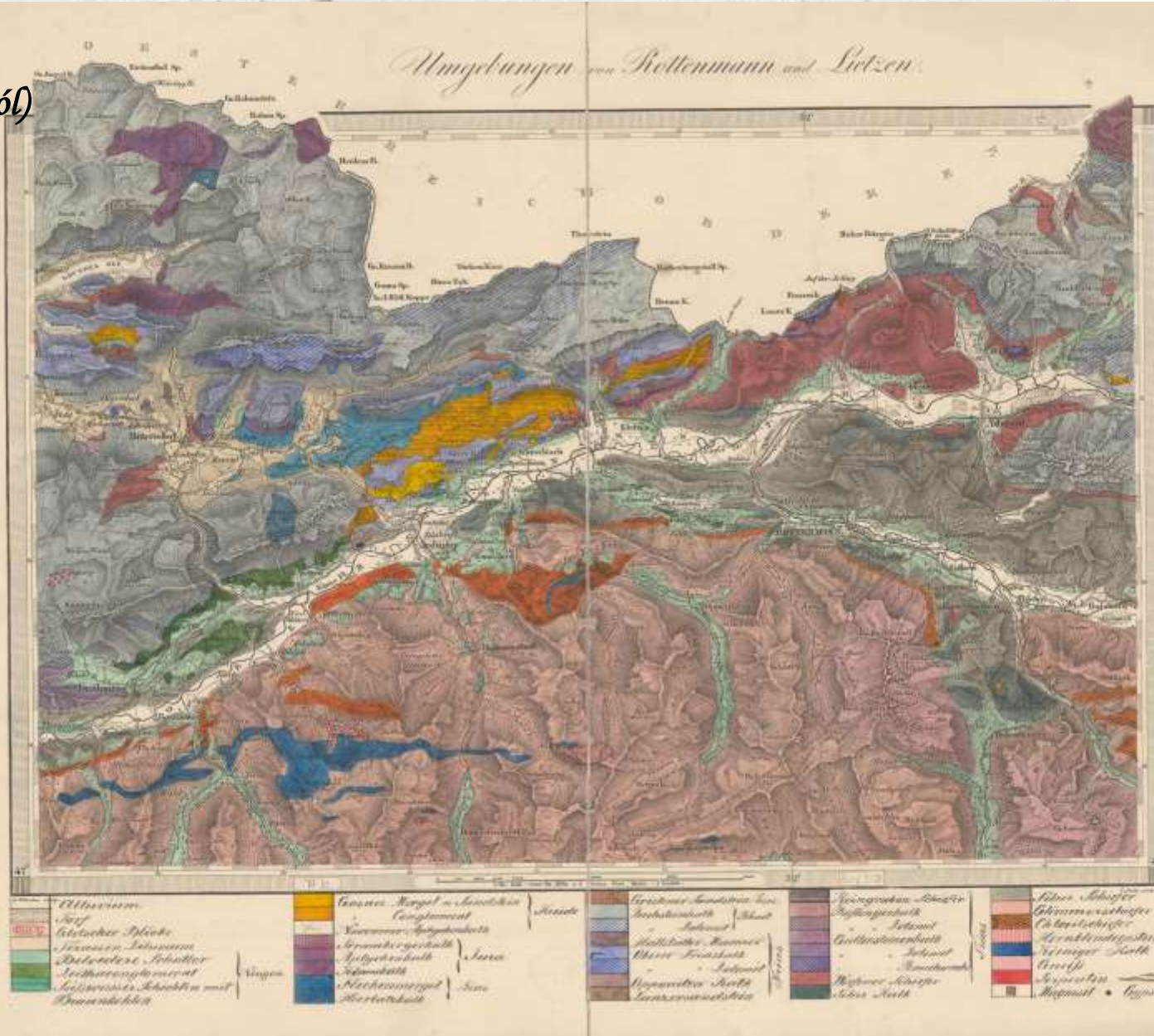

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

M 1 : 144 000 (2 000 siah / 1 cöl)

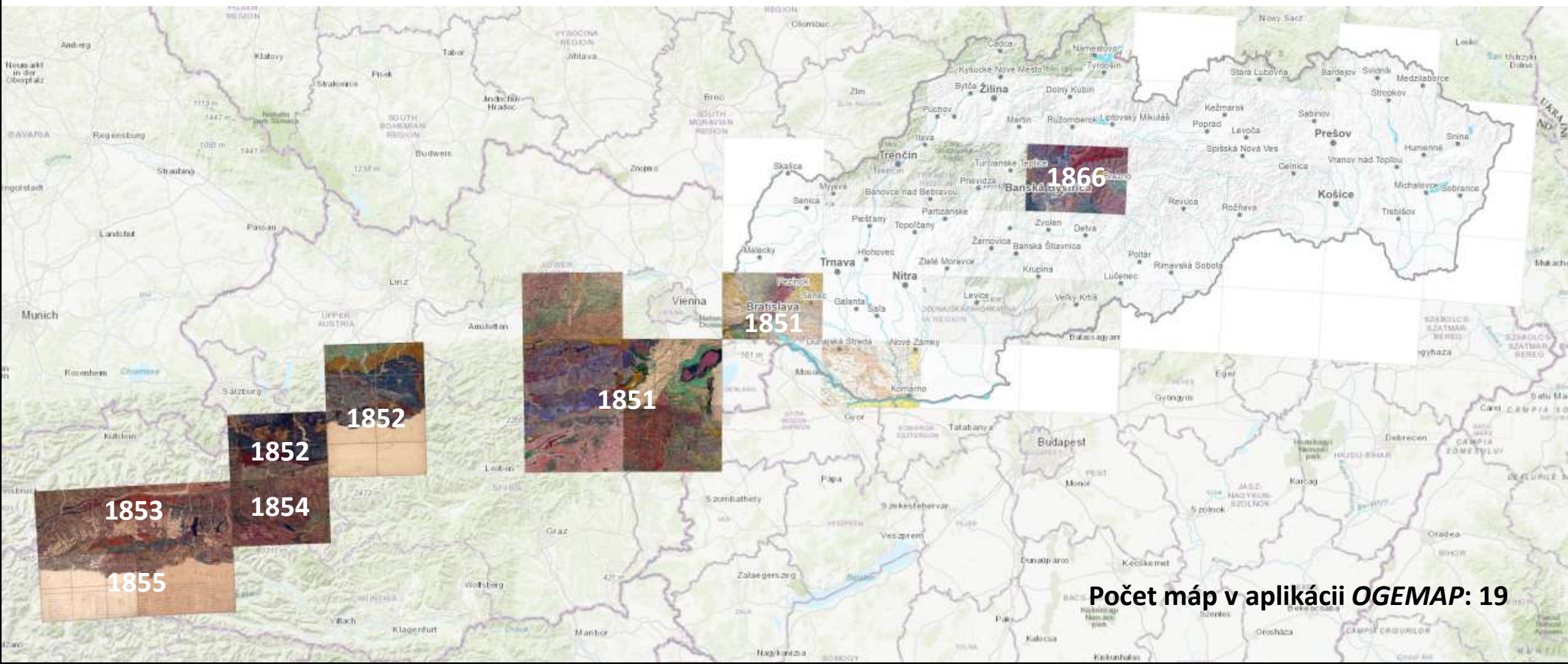

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

M 1 : 144 000 (2 000 *siah* / 1 *cól*)

Počet máp v aplikácii OGEMAP: 19

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Svetová výstava, Londýn 1862

Haidinger, W.C., I.R. Geological Institution, Vienna

As the founder and director of the Survey with honorable mention to his coadjutors

Ako zakladateľ a riaditeľ ústavu s čestným uznaním pre jeho spolupracovníkov

Officers of Geological Survey, I.R. Geological Institution, Vienna

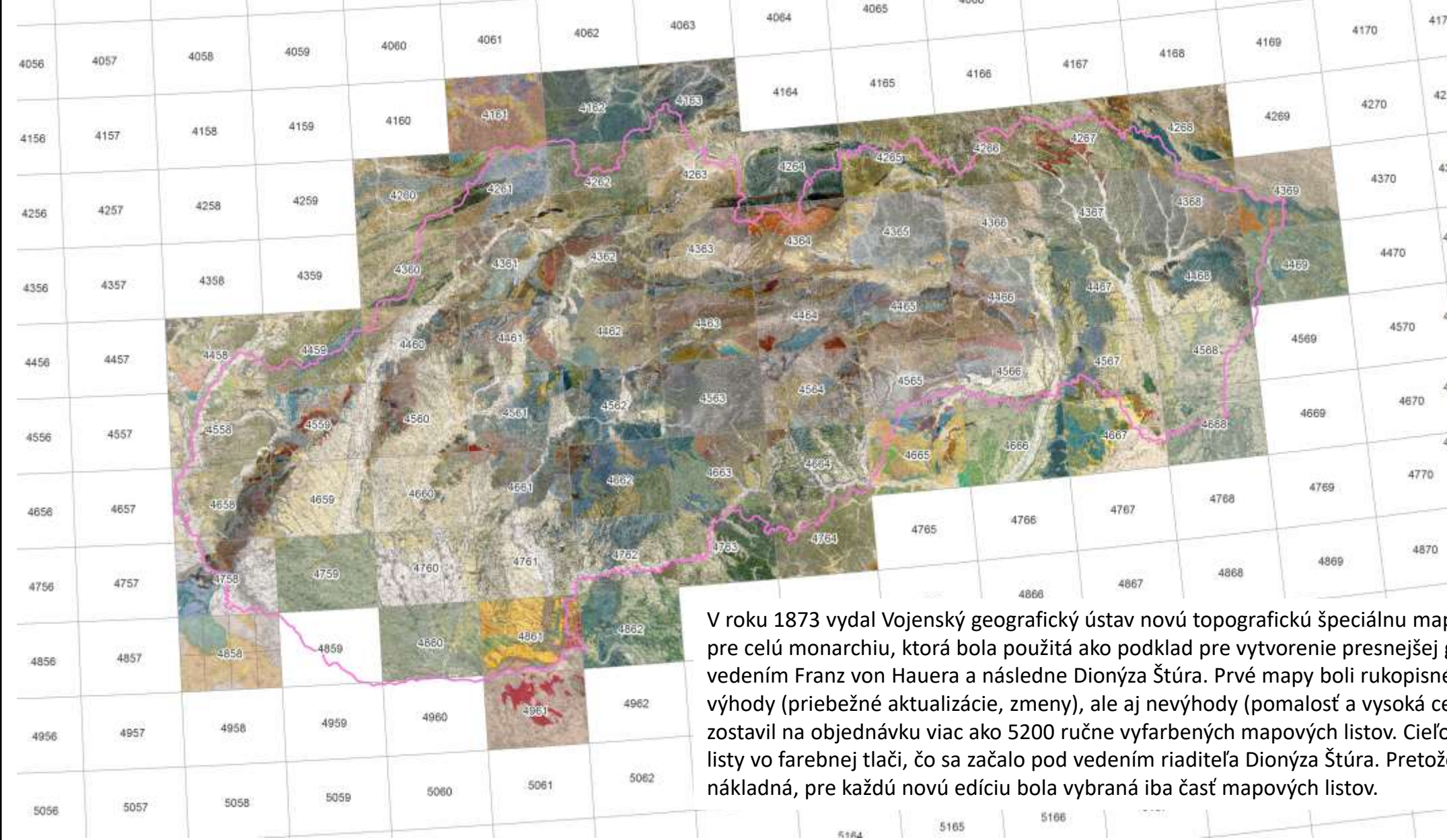
For their valuable and elaborate geological maps of the Austrian empire

Za cenné a prepracované geologické mapy Rakúskeho cisárstva

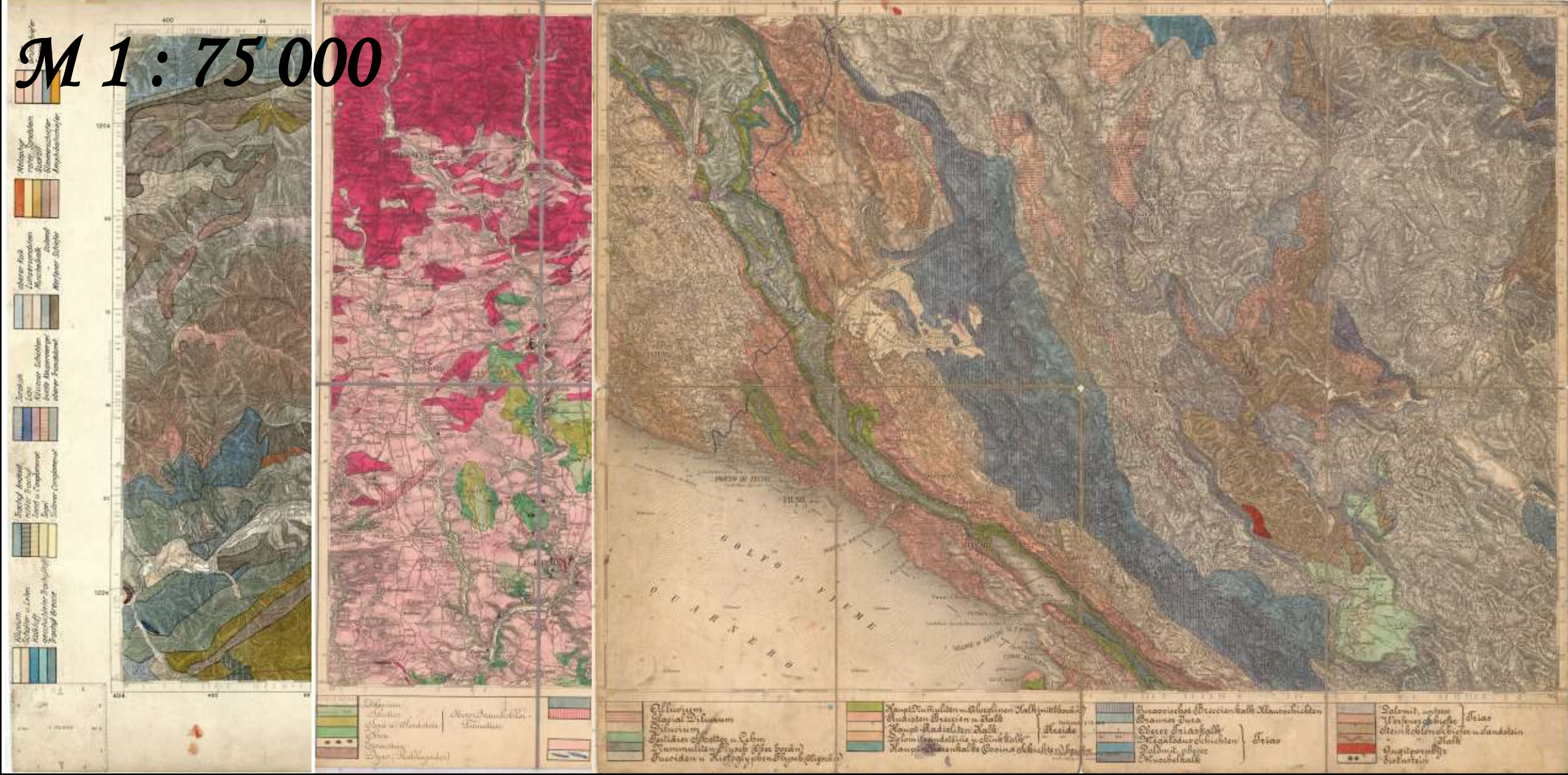
Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

V roku 1873 vydal Vojenský geografický ústav novú topografickú špeciálnu mapu v mierke **1: 75 000** pre celú monarchiu, ktorá bola použitá ako podklad pre vytvorenie presnejšej geologickej mapy pod vedením Franz von Hauera a následne Dionýza Štúra. Prvé mapy boli rukopisné, čo malo v tej dobe výhody (priebežné aktualizácie, zmeny), ale aj nevýhody (pomalosť a vysoká cena). Do roku 1900 ústav zostavil na objednávku viac ako 5200 ručne vyfarbených mapových listov. Cieľom bolo vydať mapové listy vo farebnej tlači, čo sa začalo pod vedením riaditeľa Dionýza Štúra. Pretože farebná tlač bola veľmi nákladná, pre každú novú edíciu bola vybraná iba časť mapových listov.

M 1 : 75 000

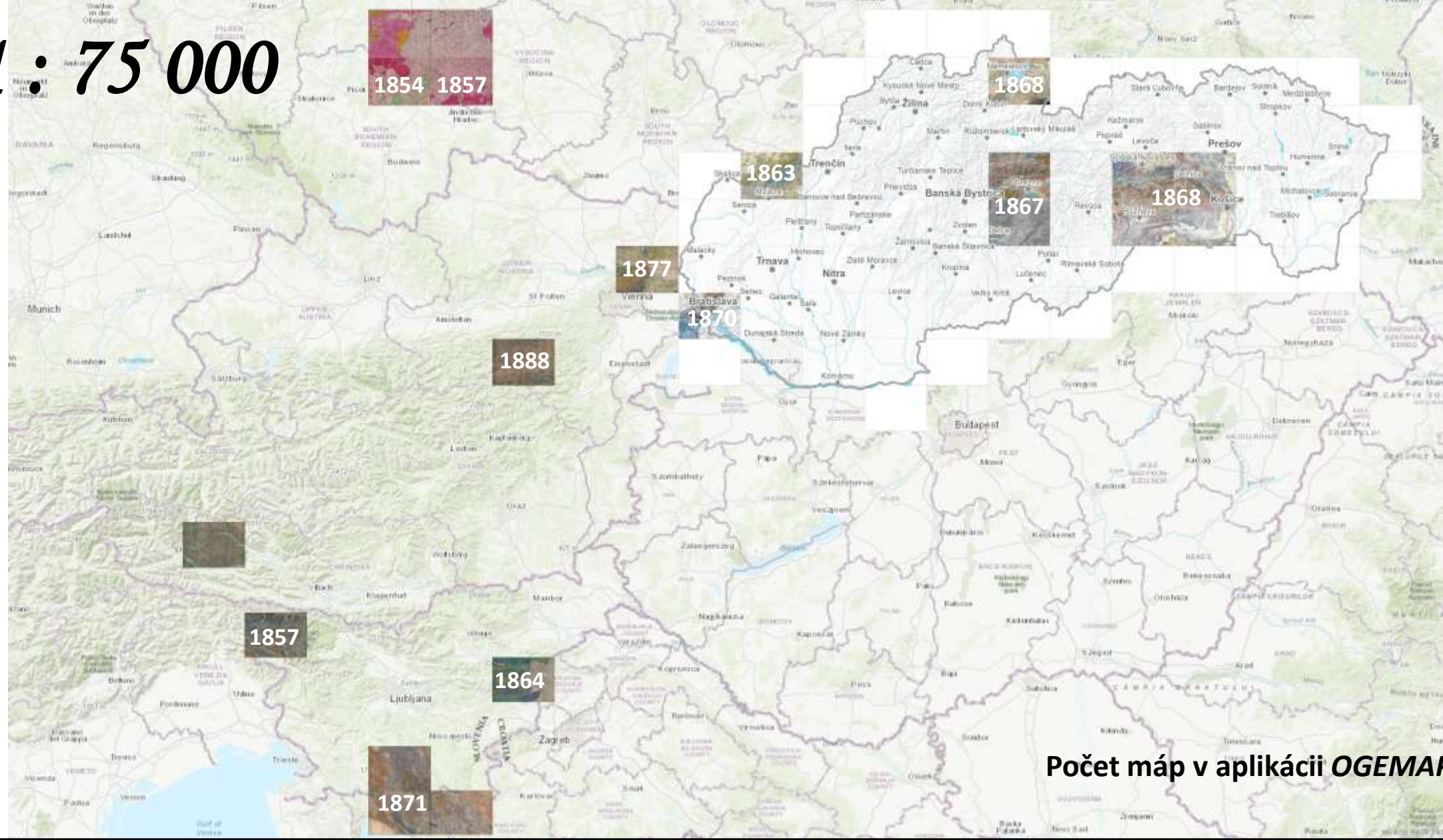

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

M 1 : 75 000

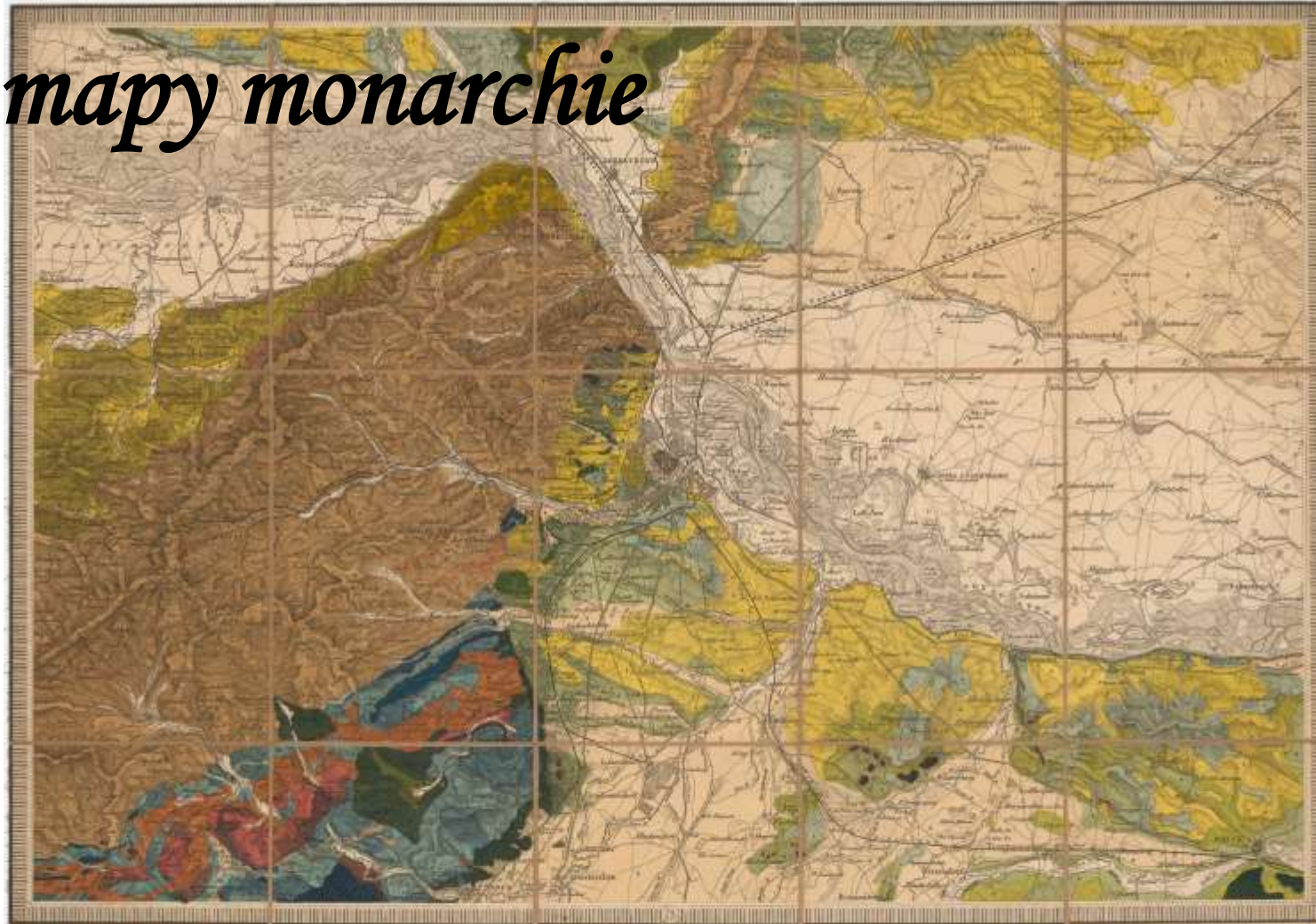
Počet máp v aplikácii OGEMAP: 37

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Prehľadné mapy monarchie

Geologická mapa okolia Viedne

M 1 : 93 000

1860

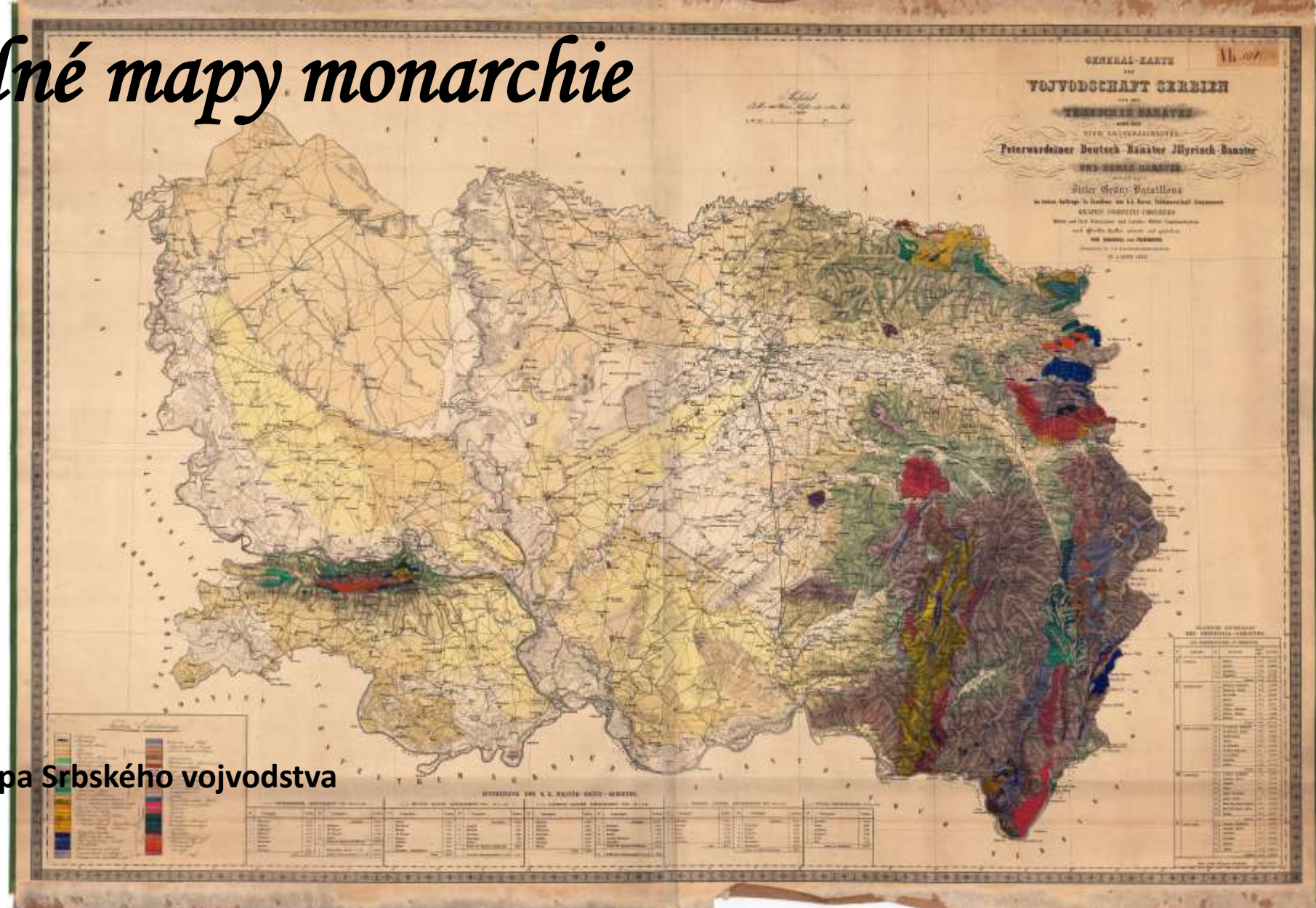

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Prehľadné mapy monarchie

Geologická mapa Srbského vojvodstva

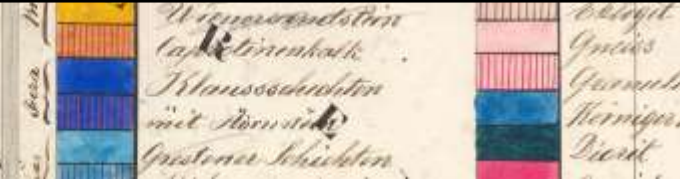
M 1 : 288 000

1861

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Prehľadné mapy monarchie

GEOLOGIE DER STEIERMARK.

Erläuterungen

geologischen Uebersichtskarte des Herzogthumes Steiermark

Graz, 1866.

Im Auftrage

des geognostisch-montanistischen Vereines für Steiermark

geschrieben in den Jahren 1866 bis 1871

Dionys Stur,

k. k. wirklichem Bergbaue und zool. Chirurgen
der k. k. geol. Reichsanstalt.

Herausgegeben

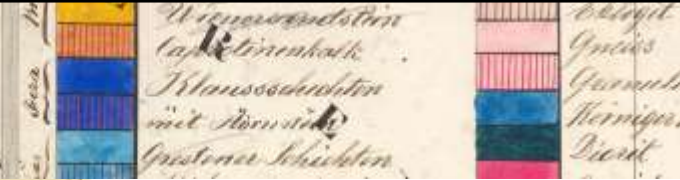
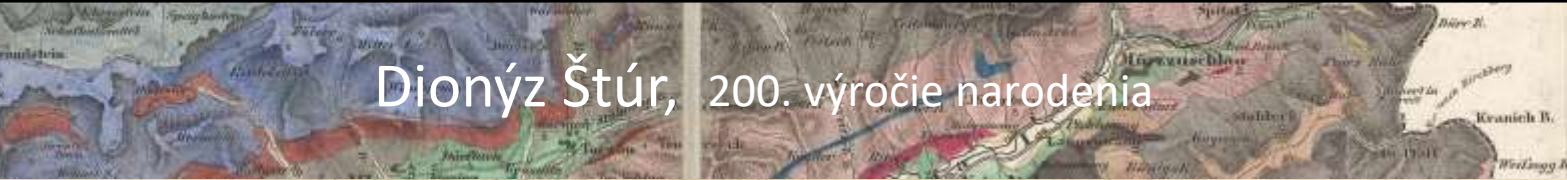
von der
Direction des geogn.-mont. Vereines für Steiermark.

Graz, 1871.

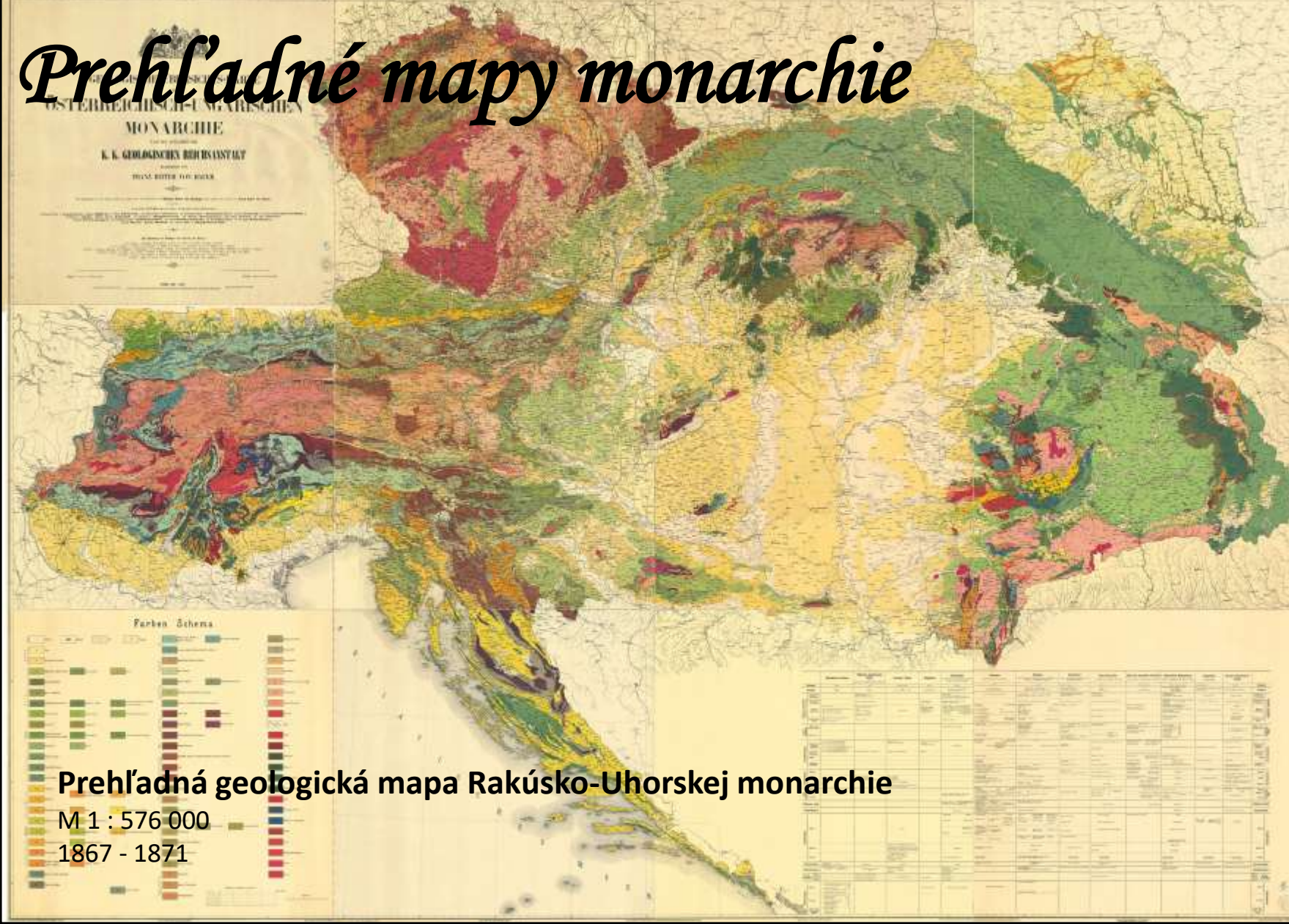
Im Verlage des geogn.-mont. Vereines für Steiermark in Graz.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Prehľadné mapy monarchie

Mapa bola po 20 rokoch mapovacej činnosti pýchou geológov na [svetovej výstave vo Viedni v roku 1873](#)

Prehľadná geologická mapa Rakúsko-Uhorskej monarchie

M 1 : 576 000

1867 - 1871

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

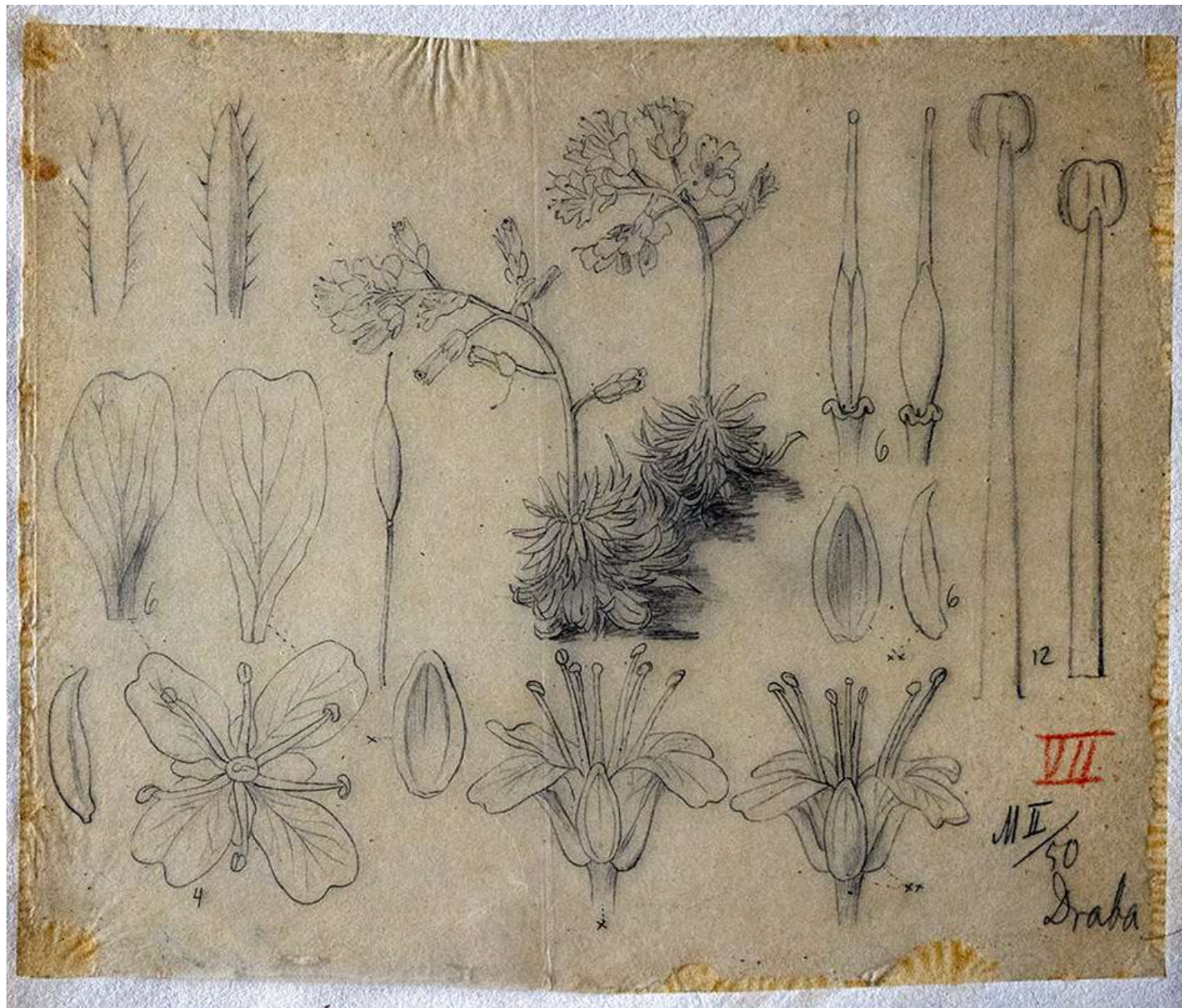

Štúr vo svojom celoživotnom bádaní vzácné spojil vedecké skúmanie neživej i živej prírody. Popri namáhavých geologických terénnych túrach sa venoval aj rastlinám. Odhalil súvislosť medzi rozšírením rastlínstva a geologickým podkladom, ale aj premenlivosť rastlinných druhov podľa ich životných podmienok. Jeho dielo

UEBER DER EINFLUSS DES BODENS AUF DIE VERTHEILUNG DER PFLANZEN (1856)

O vplyve pôdy na rozšírenie rastlín (1856) vyšlo tri roky pred Darwinovým dielom ***O pôvode druhov***.

Okrem toho, počas 11 rokov neúnavných zberov popri terénnej práci geológa zostavil najúplnejšiu zbierku na svete rastlinky, ktorá pre Štúra skromný pôvod má symbolické meno: ***Draba verna*** - Jarmila (chudôbka) jarná.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

„C. kr. ríšsky geologický ústav.

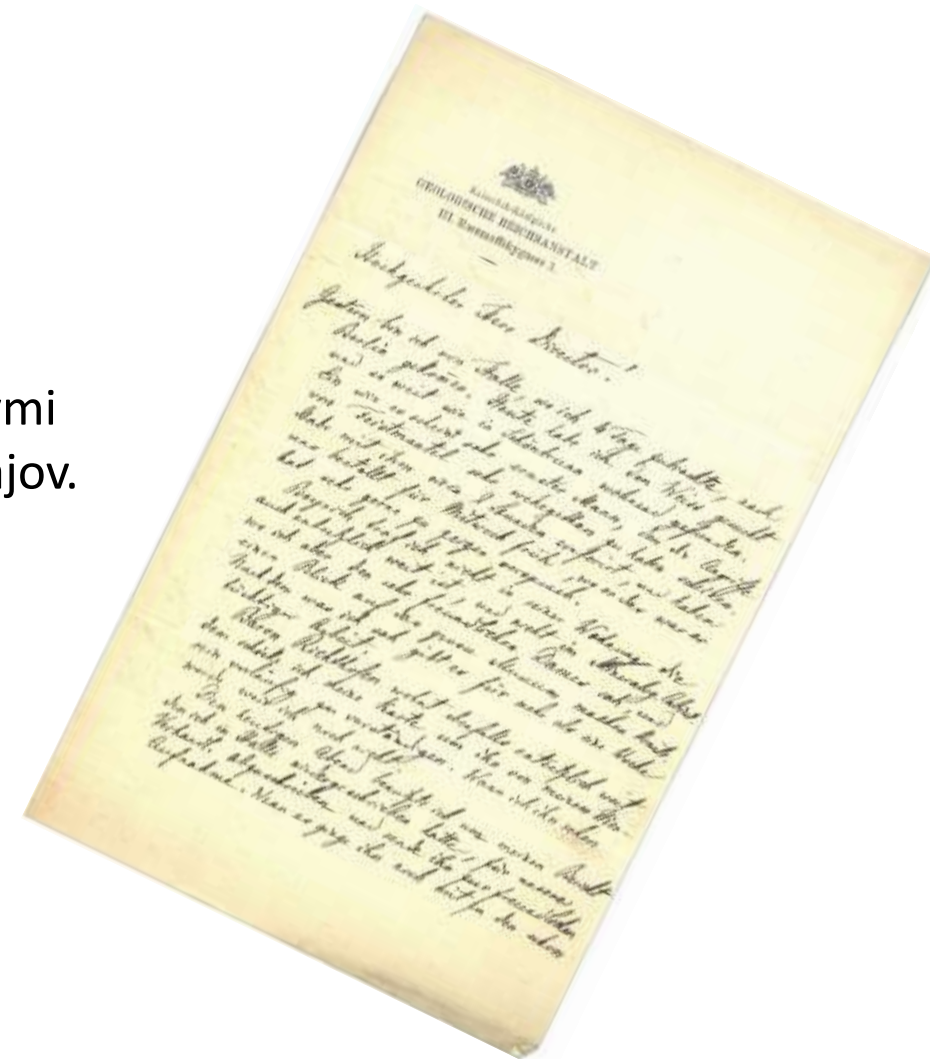
Veľactený Pane!

Vďačíme sa jeden druhému, my Slavania, nemecky písanými dielami, v ktorých opisujeme prastaré fauny a flóry slavianskych krajov. To je naša bieda!

Naprav to Bôh!

S veškerou úctou Váš

D. Štúr“ (8.5.1882)

Z listu dr. Fričovi do Prahy

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Časopis pre zábavu a poučenie.

Číslo 6.

BUDÍN, 30. marca 1863.

Ročník II.

Z cesty chorvatsko-slavonske-dalmatinskej.

„Poznajme sa.“

Pravda je že: poloha, geologická povaha a ponebie istej čiastky zeme veľký vplyv mali a majú na vývin hmotných i duševných záležitostí národov tam žijúcich. Spomeniem tu len anglický národ obydľavší skupu ostrovov od Evrópy málo vzdialených, morom Atlantickým obklopených; — ostrovy to z čiastky bez mrazovej zimy a bez horúceho leta, medzi iným miliony centov najlepšieho kamenného uhlia v útrobach svojich ukrývajúce — a tento národ na mori svetom vládze.

Pravda je aj to, že vlastnosti tieto osudné pre pokolenie ľudské, sama príroda veľmi nerovnako porozdarúvala všelijakým krajom zeme našej, a tým samým už po predku šťastie alebo biedu tam bývajúcemu národu, menej lebo viac určila. Postačí poukázať tam na úrodné kraje na dolnej zemi a v Banáte, a zas tam na vrelý piesok Sahary, aby sme pravdu túto živo pred oči predstavili si mohli.

Znalec polohy, povahy geologickej a ponebia horného Uhorska nemôže zlé prognosticon budúcnosti našemu slovenskému Okoliu, ani jako celku o sebe, ani jako vo vzájomnom spojení s Uhorskom a ostatnými krajinami rakúskeho mocnárstva vysloviť. My sami ale radi beduujeme, že sme chudobní, že obývame kraje hornaté, neúrodné, studené, skalnaté, že sa nám sotvy semeno vracia a rozhorlení ukazujeme tam na tie rovné a úrodné kraje našej vlasti bratmi Maďarmi obydlené, oplývajúce všetkým dobrým.

Neidem ja nás za to hrešiť. Poučme sa v krátkosti o okolnostach v akých žije nám spriatelenný, bratský a hrdinský národ Chorvatský a

budeme môcť i posúdiť čo je chudobný ale za národnosť obetovavý národ vstave docieľiť, i oceniť skutky chrabrého tohoto národa, jako bol ten, v čerstvej pamäti nám, poslední, ktorý prelomil valný prúd okolností nám i mocnárstvu rakúskemu nepriaznivých.

Mal som to šťastie po dva roky 1861—2 letnie štyri mesiace vtrojedinéj Kraljevine cestujúc stráviť. Od Záhreba počnúc na juh až po Kotor (Kattaro) na najjužnejšom konci Dalmatska, a od Rieky (Fiume) nad Adriou k východu až po Osiek (Essek) u vlievu Drávy do Dunaja prešiel som a videl som kraje dalmatinsko-slavonsko-chorvatské.

O polohe, geologickej povahy a ponebí týchto krajov chcem do nasledujúcich riadkov len tolko položiť, koľko za potrebné držím k dosaženiu môjho tu hore vyrečeného cieľa.

Začnem od severu, tam, kde Chorvatsko a Slavonsko s tými, všetkým dobrým oplývajúcimi rovinami Uhorska hraničí.

Medzi Drávou a Sávou tiahne sa, u nás Alpov počnúc, na východ užina zeme pre trojedinú Kraljevinu veľmi významna. Ona je u brehov menuvaných riek celkom rovná (Posavina, Podravina), ďalej do nátra vrškovatá. Centralnú čiastku zaujíma vrcholach obyčajno hustými peknými bukovými horami prikrýť, ktorý počnúc od západných hraníc na východ pod menami: Kalník, Moslovina a Orljavac až po Đakovo (Diakovar) siahá, a nad Dunajom pri Varadíne (Petervardein) a Karlovci (Karlovic) v Srijeme ešte raz ako Fruška gora z roviny vystúpi.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

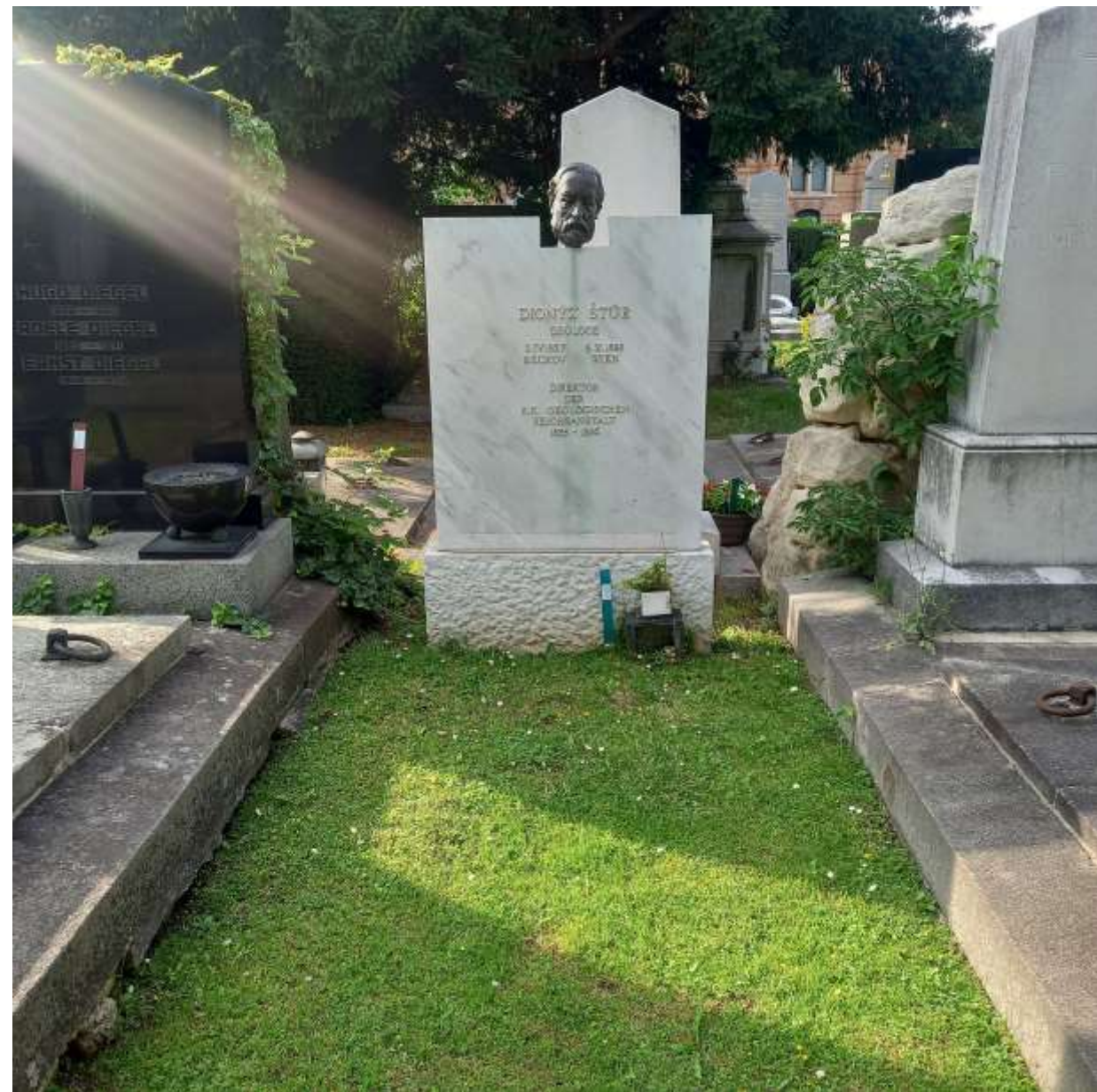

Dionýz Štúr zomrel 9. októbra 1893 vo Viedni.

V histórii Slovákov zostane navždy ako symbol skromného, ale geniálneho vedca, národovca, veľkého priateľa, propagátora a podporovateľa slovenského ľudu.

www.geology.sk

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Zaujímavosti o D. Štúrovi

Jeho otec Jozef Štúr pochádzal z trenčianskej vetvy štúrovcov (syn Jána Štúra), bol bratranec Samuela Štúra, otca Ľudovíta Štúra.

Vo svojom rodisku sa pokúsil vzlietnuť na vlastnoručne zostrojenom „lietajúcom aparáte“. Skončil s krvácajúcim nosom a s vytknutou rukou.

V roku 1855 sa oženil s rakúskou Nemkou Cecíliou Artlovou. Manželstvo zostalo bezdetné.

D. Štúr sa do terénu vozil na dvoch malých dvojkoľesových „kočoch“, tzv. bričkách. Na jednom bol on, prípadne jeho asistent a knihy či nutné veci, na druhom terénne potreby, obuv, oblečenie a sud piva.

Aj napriek vysokému spoločenskému postaveniu štátneho úradníka vo Viedni neváhal v roku 1861 podpísať Memorandum národa slovenského Uhorskému snemu.

Nikdy nezabudol na skromné pomery, z ktorých pochádzal. Vediac, čo je bieda, zanechal v závete základinu 15 000 zlatých pre chudobných študentov, ktorí študovali prírodné vedy aspoň s dobrým prospechom.

Časť jeho veľkého herbára, ktorý daroval Matici slovenskej, je v SNM v Bratislave.

Kariérny postup: 1863 – sekčný geológ, 1867 – banský radca, 1873 – hlavný geológ, 1877 – zástupca riaditeľa, 1879 – hlavný banský radca, 1885-1892 - riaditeľ Ríšskeho geologického ústavu, 1892 – Dvorný radca.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Zaujímavosti o D. Štúrovi

Jeho pracovný rok mal dve obdobia. Letné mesiace trávil v prírode, teréne, prešiel celou habsburskou ríšou, poprechodil Alpy aj Karpaty, od Tirolska cez Rakúsko, Slovensko, Sedmohradsko až po Čierne more, a všade zbieral vzorky, v zime pracoval so vzorkami, písal a kreslil mapy.

Kolosálnym výskumom ukázal súvislosti aj rozdiely medzi Alpami a Karpatmi, rozlíšil vek a zloženie jednotlivých pásiem Karpát, vymedzil pohoria, kotliny a nížiny a určil základné kryštálické ostrovy. Opísal množstvo prameňov minerálnych vôd a snažil sa o ich využitie ako zdrojov pitnej vody.

Zaviedol geologické a geografické názvy, ktoré sa používajú dodnes. Na základe nájdených skamenelín opísal množstvo vyhynutých zvierat a rastlín, ktoré správne považoval za predchodcov tých dnešných.

Štúr bol váženou osobnosťou rakúsko-uhorskej monarchie, členom Cisárskej akadémie vied, bol členom prírodovedných spoločností v Moskve, Londýne, Benátkach a inde.

K priateľom Dionýza Štúra patrili Jan Evangelista Purkyně, Charles Lyell, Charles Darwin a mnohí ďalší veľkí svetoví vedci, zároveň však nikdy neprerušil intenzívne priateľské kontakty so spisovateľom Gustávom Kazimírom Zechenterom-Laskomerským, botanikom Jozefom Ľudovítom Holubym, maliarom Jozefom Božetechom Klemensom, hudobníkom Ľudovítom Reussom, synom zberateľa rozprávok Samuela a bratom spisovateľa Gustáva Reussa, a mnohými ďalšími slovenskými vzdelancami.

Dionýz Štúr uverejnil viac ako 400 vedeckých článkov, zväčša po nemecky, ale niektoré aj po slovensky v časopise Sokol, ktorý vydával jeho dávny priateľ z detstva Viliam Paulíny-Tóth.

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

geology.sk

Super Micro Compu... Agenda Správodajstvo Photo AdSense Account

€0.00 Mapa stránok

ŠTÁTNY GEOLOGICKÝ ÚSTAV DIONÝZA ŠTÚRA

Geologická mapa Slovenska 1 : 50 000

Vo webovej aplikácii okrem plošných, líniových a bodových informácií geologických map sú dostupné aj nasledovné samostatné vrstvy: zoznam použitých podkladov, kategorizácia (vrstva kvality), prehľad mapovania a štruktúrny schéma. Na rýchle a presné vyhľadanie územia, resp. miesta slúži funkcia Vyhľadávanie, ktoré je členené na administratívne, regionálno-geologické a geomorfologické členenie.

[Prečítajte si viac](#)

Aktivity **Mapy a dáta** **Služby** **O nás** **Kontakty**

MAPOVÉ APLIKÁCIE

- Geologické mapy
- Geofyzikálne mapy
- Náučná geológia
- Atlasy
- Tematické aplikácie
- Registre Geofondu

2D/3D MAPOVÝ PORTÁL

- Monitoring environmentálnych záťaží

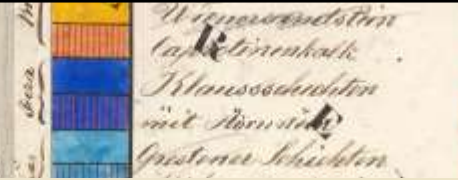
STARÉ GEOLOGICKÉ MAPY

DEKORAČNÉ KAMENE

EGEO.SK

- Glasovanie geologických prác
- Prieskumné územia
- Stanovisko k územnému plánovaniu
- Ložiskové výkazy
- Poskytovanie údajov
- Licencie a citácie

<https://app.geology.sk/ogemap/>

Dionýz Štúr, 200. výročie narodenia

Číslo 3.

BUDÍN, 21. marca 1862.

Ročník I.

Geologicko-geografická osnova polohopisu Slovenska.

Od Dienesha Štúra.

Geologicko-geografická osnova polohopisu Slovenska.

Od Dienesha Štúra.

Známo je, že iba ten hospodár (gazda), ktorý majetok svoj dobre zná, a okolnosti počas čim najliep použil su vynasnažne, pri obyčajnom behu udalosti, šťastlive, s prosperom a s užitkom hospodáril môže. On neza-seje teda pšenicu do roli, na ktorej je v stave jedine ovisik nariast, aby neztrotil i semeno, i užitok pôdy, i drahý čas svoj, a neodi tam vi-nicu, kde sotvaj čerešne dozrieť môžu; ale na mokrjej nížine roli svoj vyseje dobrú líku, su-chý pasienok poore, alebo stromy ovocnými vysadí; na skatnatých, bezúžitných miestiskách hástion zaháje, a z nej časom snád i horu vy-chová. Slovom, každý ľuď podľa jeho polohy a povahy, a podľa skúsenosti predkov svojich o-vení, obrobi a využítuje. — Všetky tieto vlast-nosti, známosti a ohľadnosť jednotlivca, i celý národ jako osobnosť morálna mať má, a chce-li s prosperom hospodáril, mať musí.

Sotvaj si naši krajanis drábí — vracajúc sa na príklad z neznámej Viedne domov, do tých milých krajov našich, ku príkladu do Tur-ca, pomysleli: čo toho môže byť za príčina, že sa jim srdcia radošou zutriasli, keď z vrehu Žitara široko ďaleko rozprestrený, horami oivenený — trebars už hľadaj aj sňahom sko-eukrom posipany — Turcie svoj zazreli? Tá známosť, že tam pod tou vysoko do neba vyšinatou holou, pri tej sivej skale, za tým há-jom červenavým, tam, kde sa tie dva potôčky schádzajú, sa to miestocko nachodí, na ktorom jich dom, majetok, rodinka milá, i priatelia dráhí jestvujú; tá známosť pravim, v ôadrách počestných našich tú túžbu srdečnú zbudila, tam na tom miestocku sa čim skôr octnúť a za v ná-ruží milých svojich nachodíť.

Tá známosť o svojej otcine, o jej vo-dách čerstvých, zdravých, bystrých, mohut-ných, tiečnych a vrotych, — o jej horách neo-ceniteľných a jich bohatstve podzemnom, — o jej hôľach sňahých, úbočinách pašo-voných, — o jej rovinách úrodných, — o jej povetrí čistom a zdravom, — táto známosť vzbudí, roz-horlí a chová lísku nie len jednotlivca k otcine, k domovu, ale i ľásku celého národa k to-mu okoliu, ktoré od pradôdov slavných zdo-dené býva.

K tejto všestrannej známosti o našom Okolí slovenskom, a kroze nu k upovedomeniu

národa nášho dopomáhať, za povinnosť každého národovca držim. Podľa poradia nášho „bab-ka k babce“ — podaj každý to, čo ti je naj-bližšie, najznámejšie, náim „Sokolovi“ plev-mu, on to roznesí tam od Tatier až pod Matru, od Moravy až po Tisu — a naznaša nám kro-madu perál: materiálu, ktorý sa časom bude môcť použiť k ho-dnému opisu Slove-nka nášho milovaného.

Ja táto najšampv podávam kus pitlika, na ktorom bych časom rád videl, a tých dra-hocenných perál vysítí obraz Okolia nášho, s jeho posvätným Věhom, milou Nitrou, bystrým Hronom, ľamson Torisou, mohutným Sitom, krásnou Javorinou, sňahým Beskydom — a obzvláste s jeho holubičím, spevným, bystrým a silným vřdom podtatranským.

Otcovia naši nás učievali, že je hornie Uhorsko, počne od západu na sever až hen po východ, veľikými hornatými vrchami, ktoré sa „montes Carpatici“ volajú, oivenené, a nimi od susedných krajov slovenských, menovite Mora-vy, Halicla a Bukoviny oddelené. Cele to Oko-lie, počne od tohto kranického vřku-lahu na juh, až po ľavý breh Dunaju a po pravý breh Tisy, je priestor ten, na ktorom sa prechádzal, ktorý obzeral a obdivoval chceme.

Vykladame si k tomu cieľu: aby náš „So-kol“ naše vet. čitateľstvo na svoje kriedla scho-pil, a z mohutného Sitna, hore vysoko do pove-tria vzaiesol, až tam, odkiaľ nám možno bude Okolie naše hen od Moravy až po Bukovinu, a od Tatier až po Matru jedným okomom pre-hliadať. — Istotne by nám „Sokol“ náš takto pravdivejší obraz horného Uhorska podal, ako nám ho je možno zo všetkých dosavadných ze-mavedov čerpať a dosiahnúť.

Co nám v tom rozvívnom mori všelijako srastených a potrhánych vřchov otciny našej najšampv do očí padne, tu si naše VODY, ktoré jako bystré potôčky a potôky, a jako rie-ky valné, sľá sňórky sřieborné oľicim náim na menšie a väčšie vřastôčky a vřastky delia. Poč-núc od Moravy máme: Věh, Nítru, Hron, Ipeš, Rissava so Slanou (Sajov) a Bodavou, Horád s Huľcom a Torgson, a tam na východe Teplá Okolí slovenskom, a kroze nu k upovedomeniu